

Шўм-чон изолык

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 4-ше (144) №, 2025 ий апрель

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

**ЙОШКАР-ОЛА ДЕН МАРИЙ ЭЛЫН МИТРОПОЛИТШЕ ИОАННЫН
КУГЕЧЕ ПАЙРЕМ ДЕНЕ САЛАМЛЫМАШЫЖЕ**

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

Шерге ача, иза-шольо ден ака-шўжар-влак! Юмын кугу чаманымашыже мыланна Кугече куанын курымашлык порылыкшым уэш тамлаш пуэн! Шке Утарышыжын Ылыж кыселмыжым чапландарен, уло сандалык куана, ужмо да ужаш лийдыме тўня таче иктеш йывырта. Тудын Ылыж кыселмыже мыланна – курымашлык у ылышын тўналтышыже. Колымаш ынде мыланна мален колтымыш савырнен. Христос дене ушнымаште колышо ег мала, но кунам чыланштым ылыжтарен кыселтыме кече шуэш, Суксын пуч йўкшō тудымат помыжалтара. Сандене христианин колымаш деч ынде ок лўд.

Кугече лўмеш каласыме шомакыштыже святитель Иоанн Златоуст тыге ойла: «Нигōат колымаш деч ынже лўд, вет Утарышын колымашыже мемнам утарен». «Колымаш деч вара мемнам мо вуча? Колымаш дене ала чылажат пыта?» – нине йодыш-влак айдеме

тукымым курымла дене тургыжландаренит. Христосын Ылыж кыселмыже Черкылан раш вашмутым пуаш полша, ончыкыжым курымашлык ылыш уло манын умылтара. Мемнан кокла гыч кажныже ты ылышын наследникше лийшаш. Святитель Феофан Затворник манеш: «Христосын Ылыж кыселмыже мемнан шўмашнам чарен шогалтен, волгыдо у ылышын нōшмыжым да курымашлык чапын ўжаражым ўден».

Кугече пайрем шўмышкына мом пуртышаш, туддеч могай пайдам налшаш улына? Таче мемнам кугу йывыртимаш авалтен, сандене чылаж нерген шонаш она ярсе. Христосын Ылыж кыселмыже мемнанат ылыж кыселшашлан ўшанаш тарата, айдеме чапнам нōлта, Господьын кўштымашыжым шуктен илаш ўжеш, Юмын пуымо ыресым нумалаш духовный да капкыл куатым пуа. Тыгак эше мландымбалне ылымынан кўлешлыкшым умылаш полша да ончыкылан ўшаным пуа.

Святой апостол Павел возен: «Христос ылыжын огыл гын, мемнан каласкалыме увернат арам, тендан ўшанымашдат арам. Христос ылыжын огыл гын, те але шке языкыштыда улыда... А ме ўшанен вучымынам тиде ылыш жаплан гына Христос ўмбаке пыштена гын, тугеже чыла ег дечат пиалдыме улына» (1 Кор. 14, 17, 19).

Пўрышö Шке пўрымыжö-влакым чот чаманен, тидлан көра Христосын Ылыж кынелмыже шукталтын. Сандене мемнам Ыштышынам да икте-весеынам уло чон дене йоратышаш улына. Тыгай йоратымашна лиеш гын, чонна ылыж кынелеш, осаллык ден ваш ужмышудымаш пытат, авырыше пырдыж да чыла чарак сўмырлат. Тыге веле Юмын чын шочшыжо лийын кертына. Шолып кас кочкишым ыштымышт годым Иисус Христос тунемшыже-влаклан тыге каласен: «Тендан коклаште йоратымаш лиеш гын, Мыйын тунемшем улмыдам чылан палат» (Ин. 13, 35). Мемнан жапыште икте-весым йоратымаш чотак ок сите, тидым чаманен палемдаш веле кодеш. Кугече йўдым тек кажныже шкеж деч йодеш: «Мыйын чоныштем тыгай йоратымаш уло мо, а шкеже Христосын тунемшыже улам мо?» Чын вашмутым пуэн, ылышым сай велыш савыралаш але жап уло.

Господь дене ушнымаште йоратыме ача, иза-шольо ден ака-шўжар-влак!

Христосын волгыдын Ылыж кынелме йомартле Кугече пайрем дене чыладамат

уло шўмем дене саламлем! Ылыж кынелше Господьын йоратымаш тичмашлыкшым шке көргыштынат почына, вет тудо колымашым сенга да курымашлык ылышым пöлекла. Тидым кузе ышташ кўлмым архимандрит Иоанн Крестьянкин умылтара: «Йоратыза! Тунам весе-влак дене пырля да весе-влак верч куанен кертыда. Лишылдам йоратыза! Тунам те Христосымат йораташ тўнгалыда! Тендам шыгыремдышымат, тушмандамат йоратыза! Тунам тыланда куанын омсаже почылтеш, шке йоратымашешда ылыж кынелше чондам Ылыж кынелше Христос вашлиеш. Чылажат тидак веле! Господь мемнан деч тынар шагалым веле вуча! Мемнан ончыкылык райна тыште! Тиде мемнан Ылыж кынелмашна!»

Йоратымашнан лектышыже лиеш да Господьын сöрымыжö шукталтеш манын ўшанен илаш Господь мемнам суапландарыже!

ХРИСТОС ЧЫНАК ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

2025 ий, Христосын Кугечыже,
Йошкар-Ола

Тропарь, 5-ше глас
Христос колымаш гыч
ылыж кынелын, колымыж дене
колымашым сенен да шўгарыште
улшо-влаклан ылышым пуэн.

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН! ВОЛЖСК ДЕН ШЕРНУРЫН ЕПИСКОПШО ФЕОФАНЫН КУГЕЧЕ ПАЙРЕМ ДЕНЕ САЛАМЛЫМАШЫЖЕ

Ылыж кынелше Господь дене ушнымаш-те йоратыме, кугун пагалыме чыла ача, Юмын йоратыше инок ден инокия, шерге иза-шольо ден ака-шўжар-влак!

Христосын волгыдын Ылыж кынелмыже – Кугече пайрем – дене чылададат чон почын саламлем!

Господь теният мыланна волгыдо ўжаран нине кечыла марте илен шуаш пиалым пуэн. Черке тудым «Пайрем-влакын эн кугу Пайремышт, чыла Йывыртымаш деч кугурак Йывыртымаш» манеш.

Христос Ылыж кынелын!

Христосын Кугечыже айдеме тукум историйыште – чынжымак эн кугу событий. Тыгак тиде – каласен мошташ лийдыме тайне да ӧрыктарыш, кудым тичмашын умылен керташ огеш лий. Тўням Ыштыше Юмын айдеме деке мучашдыме да чыла сенгыше йоратымашыже уло, тидым ме Христосын Ылыж кынелме тайныже шукталтме гоч умылена. Сулыкын кепшылже да колымашын пленже гыч айдемым утараш манын, Юмо мландымбаке Шке толын. Тудо тыште мыскылым, кугун орландарымым чытен, Ыресеш пудалыме лийын да тушан колен, тамыкын эн келгытышкыже волен, тушто тамыкын шинчыржым кўрлын да Ылыж кынелын!

Ылыж кынелмыж дене Христос Пылпомыш

ден мландым да тамыкымат чылт вашталтен. Меат Кугечын – сулыкан илиш гыч поро илишыш куснымашын – участникше улына. Господьын волгыдо ўжаран да тўням утарыше нине Кугече кечылаже толын шуыныт. Ен-шамычын чонышт тургыжланымаш да сулыкан кумылшупшмаш деч эрнат, йывыртымаш да ласкалык дене темыт.

Мландымбаке толшо Христос Шке тунемшыж-влаклан Юмын тыныслыкшым увертарен. Тиде тыныслык кажне чонышто да кажне ешыште лийже манын, Кугечын ты святой кечылаштыже чылаштан тыланем. Господь мемнан шочмо элыштына тынысым аралыже, тыгак уло планетысе эллашке тынысым пӧртылташ полшыжо. Кугече куанын волгыдыжо чыла егын чонжым волгалтарыже. Ырес ден Ылыж кынелмашым шарнымына мемнан кажне шонымашнам, чыла пашанам сотемдарыже.

Христосын Ылыж кынелмыжлан йывыртымаш эре чоныштына лийже. Кугече пайремын утарыше куатше уло. Тиде куат да Юмын порылыкшо тек кажне христианинлан мландымбалысе чыла нелылыкым чытен лекташ полшат!

Христос Ылыж кынелын!

Чынак Ылыж кынелын!

2025 ий, Христосын Кугечыже,
Волжск ола

ПОЛЫШ КИДЫМ ШУЯЛТАТ

25 мартыште Волжск да Шернурын епископшо Феофан ден поро кумылым ончыктышо «Свете Тихий» фондм вуйлатыше диакон Даниил Булычев пашам пырля келшен ыштыме нерген ойпидышеш кидпалыштым пыштеныт.

«Свете Тихий» фонд Виче (Киров) олаште 2021 ий ноябрьыште шочын. Тўн шонымашыже – регионласе священник-влакын ешышлан полшаш.

– Чоным почын ойлаш гын, – каласен диакон Даниил Булычев, – священнослужитель-влакат шагал огыл нелылыкш логалыт: поснак шуко шочшан ешыште илен лекташ окса ситыдымаш, тазалык лунчыргымаш, илаш йōнан вер укелык да молат. Чыла нине йодышым рашемдаш, шотыш кондаш священник-влаклан жапымат, вийымат шуко пыштыман, а тидыже шкем тичмашнек Черкылан да Юмылан служитлымылан пуаш мыняр-гынат чаракым ышта. Поснак изирак епархийлаште нелылык гыч лекташ йōнышт шагал. Фондын задачиже – архиастырь-влакын суапландарымышт дене верласе духовенствылан полшаш.

Ойпидышеш кидпалым пыштыме деч вара владыка Феофан ден «Свете Тихий» фондм вуйлатыше Волжск епархийысе икмыняр священнослужительын ешыштышт лийыныт. Фонд дечын полышым налаш манын, диакон Даниил Булычев йодмашым кузе возаш, могай документ-влакым погаш умылтарен да фондм пашаенже-влак нунын дене кылым ыштат манын ўшандарен.

ЭЛЕМБАЙ ГЫЧ ПӨЛЕК

Москонда уло Русьын Патриархше Кириллын темлымыже почеш да Руш православный Черкын Священный синодшын пунчалже дене 2010 ий гыч 14 март еда Православный книган кечыжым палемдаш тўналын.

Тиде кечын (тошто стиль дене 1 мартыште) 1564 ийыште Русьшто евангелист Лукан возымо да Иван Федоровын савыктыме икымше книга – «Апостол» – лектын. Тачысе самырык тукумат тиде пайремым куанен палемда.

Теве Советский район Алексеевский школын 5-ше классыштыже тунемше-влак верысе тўвыра пörтыш чумыргеныт да вуйлатыше Н.А. Решетникован ямдылыме книга выставкым онченыт, православный книга нерген онгайын каласкалымыжым колыштыныт. Наталья Александровна тўвыра пörтым вуйлатыме деч посна Алексеевскийысе Серафим Саровский лўмеш приходын казначейже да приход ушемын енге, садлан tudo святой-влак нерген шуко пала. Тиде гана йоча-влакым преподобный Серафим Саровскийын ылыш корныж дене палдарен.

Ўдыр-рвезе-влакат яра киди миен огытыл: класс вуйлатышышт Л.В. Шадрина дене пырля У Торъял район Элембай ялысе преподобномученик Андрей Критский лўмеш черкын настоятельже протоиерей Сергей Бажановын ўшанен пуэн колтымо пөлекшым кучыктеныт. Сергей ача Алексеевскийыште чоңалтше храмлан преподобный Серафим Саровскийын кугу иконыжым пөлеклен.

ШОЧМО ЭЛЫМ АРАЛЫШЕ-ВЛАКЛАН

Россий Президент В.В. Путин пунчалже почеш 2025 ий Шочмо элым аралышын идалыкшылан шотлалтеш. Кугу Ачамланде сарыште сенгымылан 80 ий темеш!

Тидым шотыш налын, Оршанке район Кугунур (Великополье) кыдалаш школышто шуко мероприятийым эртат: еш-влак кокласе да спорт тангасымашлам, «Зарнице» модышым, «А ну-ка, рвезе-влак!» конкурсым да тулеч молымат.

Эн тун мероприятийлан уло школ коллективым да ача-ава-влакым ушышо «Память поколений» концерт шотлалтеш. Тудо Кугу Сенгымашлан 80 ий теммылан полклаттын. Зал тич калык погынен. Нунын коклаште уна-влакат лийыныт: Оршанке район администрацийым вуйлатыше А.Л. Плотников, военный комиссар А.И. Душин, туныктымо полкам вуйлатыше Н.С. Москвина ден тун специалистше Г.А. Тоймакова, Йошкар-Ола гыч скульптор В.М. Карпеев, ветеран ушемын енге И.Г. Амалиев, Кугунур черкын настоятельже иерей Олег Михайлов ешыж дене.

Концертым шинчавудым йоктарыде ончаш лийын огыл! Йоча-влак сылнымут да сылнысем композицийым уло чон дене модыныт. Самырык еш-влак школым пытарат, выпускной касым веселан эртат, кажныже шке очыкылыкшо нерген куанен каласкала, чон шижмаш, ныжыл йоратымаш ылыжеш... Но тыныс тымыкым Ю.Левитанын йукшо курлеш... Удыр-рвезе-влак элым аралаш шке кумылын каят. Кажнын сар корныжо шкенжын. Вашла серышым возат, чон шижмашыштым кагазыш кусарат... Но сар, тиде сар! Шучко, нигом чаманыдыме! Шукынжо вуйым сареш пыштат, авашт деч, лач омеш кончен, монго толдымо титакыштым проститлаш йодыт!

Могай куан дене сар пытымым калык вашлиеш! Кузе чон юарла! Кажне модшыжо шке рольжым чонжо вошт колтен, почеламутым уло кумылын лудын, прозымат ойлен, мурымат мурен! «Шонанпыл» йоча образцовый ансамбль

кугу кукшытан мастарлыкшым ончыктен.

Концерт программym Михайловмыт ешат сорастарен. Батюшка Олег ден матушка Татьяна «Офицеры» мурым шинчавуд йоре муреныт. Моланже раш: Олег Михайлов – шкежат офицер, спасатель-вертолетчик, кызыт запасысе капитан. Михайловмытын Иван эргыштат – боевой офицер. Икымше кече гычак СВО-што! Уло калыкын кумылжо тодылалтын! Самырыкшат, шонгыжат нунын шижмашыштым умылен, Михайловмыт еш кажнылан шке еш гай шерге. Матушка Татьяна тыгак Ираида Бирюкован «Юмо аралыже шочмо элнам» почеламутшылан шке возымо муржым мурен. Туддене пырля тиде татыште кажне колышто специальный военный операций вашкерак пытыже манын шонен шинчен, вет шуко самырык еш тачат пыта.

Теве тиде кечынак школышто СВО-шко шке кумылын служитлаш кайыше да сой пасуэш вуйжым пыштыше выпускникна И.А. Пузановлан шарнымаш онгам почмо.

Тыгай концерт шочмо элым йоратыме шулышым шочыкта, тудын верч тавадан шога туныкта. Кугу таум программym ямдылыше педагог-влаклан ойлена: Л.Е. Акуловалан, Е.С. Рыбаковалан, Л.Г. Елькиналан, Е.Г. Павловалан. Класс вуйлатыше ден ача-ава-влакланат кугу деч кугу тау! Посна таумут школым вуйлатыше администрацийлан. Галина Александровна Садовина йоча чоным шуарымашлан шуко вийым пышта. Тудын алмаштышыже-влак О.Н. Кудрявцева ден Н.В. Петрова, секретарь О.И. Козлова, воспитаний паша дене советник Е.С. Козлова концертым ямдылаш чот полшеныт.

Пырля ыштыме паша сай лектышым конда! Тиде концерт программym шошо каникул жапыште Оршанке районысо яллаште ончыкташ кутырен келшыме.

Елена ПАВЛОВА,
Оршанке район, Великополье

Калыкым чот йӱратыше батюшка, 93 ийым темыше схиархимандрит Илий (Ноздрин), 15 март йӱдым ош тӱня дене чеверласен.

Тудо Патриарх Кириллын да Оптиной пустыньысе монах-шамычын духовникышт лийын. Икмыняр тукум православный христиан-влак Илий ачам ушанымашын волгыдо тулжо семын ужыныт, вет тудо ўмыржӧ мучко Господьлан да лишылже-влаккан чон йӱлен служитлен. Йӱратымаш да ўнышылык дене темше ушан туныктымашыже еҥ-шамычлан Юмо деке лишемаш, ўшанымашым пенгыдемдаш, ылышыште вашлиялтше нелылыкым сенгаш полшенит. Илий ачалан Юмо ончык ужын да лыпландарен моштымо порылыкым пуэн. Ой йодаш туддеке тӱрлӧ ийготан да профессиян еҥ-шамыч толеденит.

Схиархимандрит Илийын уке лиймыжлан уло Руш Православный Черке ойгана. Тудын духовный наследийже, Юмылан ўшанле улмыжо калыклан пример шотеш кодаш. Чеверласыме годым каласыме поро шомак-шамычым ончыкыжымат шарнен илаш манын, икмыняржым возен кодена.

Схиархимандрит Илий (Ноздрин) Отпеватлыме деч ончыч 2025 ий 18 мартыште Москон да уло Русьын Патриархше Кириллын ойлымыжо:

– 1965 ийыште Ленинградысе духовный семинарийыш тунемаш пуримекем, мый Алеша Ноздрин дене палыме лийым. Тунемме деч посна тудо эше коммутаторышто тыршен. Тунам кызытсе гай сотовый телефон уке ыле,

ЎМЫР МУЧАШЫЖЕ ПОРО ПИАЛАН

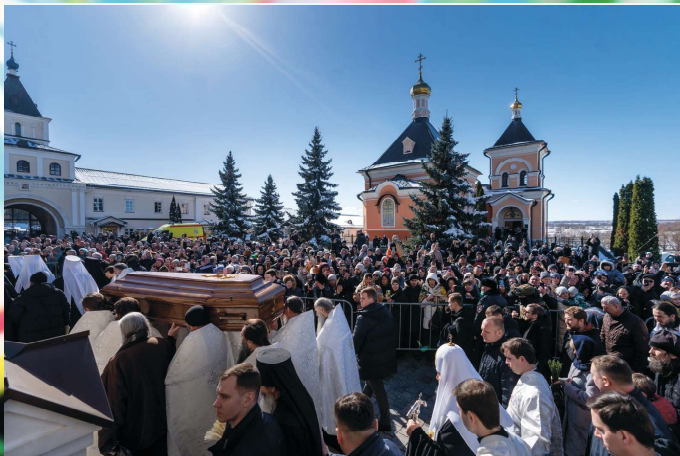
семинарийынат ик номерже гына лийын, сандене коммутатор гоч моло-влак дене кылым ышташ кӱлын. Тиде ўшанен пуымо пашам Алеша сайын шуктен. Ты студентын поро улмыжым шижын, туддеке шукын лишемаш тыршенит. Йӱратыше шӱмжӧ, кӱргӧ яндарлыкше, шотан улмыж дене вес еҥым шкеж деке савырен. Мыят тудын пелен лияш, шке ылышна да тунеммына нерген кутыраш йӱратанам, вет туддене мутланымаш чоным лыпландарен.

Владыка Никодим, Ленинград ден Новгородын тунамсе митрополитше, Алексей Ноздриным чот пагален да 1966 ийыште тудлан монах лияш ўп пӱчмӧ йӱлам шуктен. Мый тунам владыкан посохишо воктене шогенам, ты йӱла кузе шукталтмым лишыч ужынам да ушеш пыштенам. Волгыдо чонан, проста, пеш скромный улмыжлан студент Алешам чылан йӱратеныт. Илий ача лиймекыжат тудо чот ойыртегалтыше айдеме ыле. Тудын ылышыже шуко йодышым умылаш полша: «Юмо деке лишыл улмым кузе умылыман? Мо тугай святость?» Ўшанымашым пенгыдын аралаш, вес еҥ-шамычым йӱраташ туддеч тунемман. Айдемылан порым ышташ шонымо йӱратымаш паша дене пенгыдемдалтеш. Илий ачан йӱратымашыже лач тыгай ыле. Тудо шкенжым чаманен огыл, пастырь служенийжылан уло ылышыжым пӱтынек пуэн. Духовный куатшым пален, туддеке шукын полышым кычал толыныт. Чылашлан тудо шке шӱмжым почын. Меат тудым тыгайым шарнен кодына.

Батюшка Илий пелен лийше монахиня Анна (Сандросян) тыге каласкален:

– Илий ачанан ўмыр мучашыже поро пиалан ыле. Мый ўшанем: тыге ласкан святой еҥ-шамыч веле колат. Нимогай лӱдмаш лийын огыл, тудын воктене мый порылыкым да шокшым шижинам. Тудо кидеым кормыжтен да пенгыдын кучен, ончалтышыже яндар ыле. Кидшым колтымеке веле колымыж нерген умыленам. Тудын пелен 26 ий наре лиймемлан Господьлан таум ыштем. Илий

ачан духовный шочшыжо лиймемым кугу пиаллан шотлем. Колымыж деч ончыч туддеке Господь, Юмын Ава да Николай Чудотворец толыныт. «Батюшка, а нуно тыланет иктаж-мом ойлышт мо?» – йодынна туддеч. «Уке, нимат ойлен огытыл. Нуно мыйым ончен шогышт, а шкешт шыргыжыныт», – каласен Илий ача. Тудын ончык ужын моштымыжым, паремден кертмыжым, чудым ыштымыжым ылышыште шуко ужынам.

Телевудышö Роман Голованов:

– Йöратыме старец Илий Ноздрин дене чеверласаш Оптин пустыньыш лу тўжем утла ег толын. Святой енын Христос деке кайымыже чылт Кугече пайрем гай ыле. Илий ача Российлан Амвросий Оптинский гаяк кўкшытан айдеме лийын. Писатель Достоевскийын «Братья Карамазовы» книгаштыже ончыктымо старец Зосима гай лийын. Тудын пелен уллем годым öрыктарыше пашам ыштен кертмыжым ятыр гана ужынам. Илымыж годым тидын нерген ойлымо огыл. Туддеке толшо-шамыч духовный пареммашым налыныт. Илий ача шке молитваж дене ятыр тўжем еным Христос деке коден. Илышыште чын корным йомдарыше-влак, аракам йўшыш, наркоманыш але бандитыш савырныше-влак туддене палыме лиймекышт, чылт вашталтыныт да Господь деке савырненыт. Тидыже – эн кугу чудо, руш старчествын куатше. Кызыт батюшка Христос дене, Юмын престолжо ончылно Оптинысе моло святой-влак дене пырля шога манын ўшанем.

Пылпомыш Кугыжанышыш кайымыж деч ончыч старец Илий мыланна тыге сугыньлен коден:

– Мыйын родной айдедем! Уло шўм-чон дене тыйым йодам: ит вурседал, ег нерген осалым ит шаркале, весе-шамычым ит обижатле, лишыл-шамыч деке поро лий, волгыдо ласка шомакым шукрыак ойло, енын шонымыжым пагале, ит ўчаше. Кызыт ала иктажшылан пеш йöсö, ала чонжо кўрышталташ гай лийын. Тудын ўмбака шыдетым ит савыре, шыргыжал, саламлалт, ласка кумылым, йöратымашым ончыкто. Лишыл еглан нелылыкым сенгаш полшо, иктаж шовычым, юмонгам пöлекле. Мыйын родной айдедем! Христос дене ушнымаште тый шольым але шўжарем улат! Еным чаманыше лий! Шке йырет волгыдым да куаным шаре! Кугу йöратымаш дене старец Илий (Ноздрин).

МЛАНДЕ ДЕН КАВАМ УШЫШО ЧАН ЙЎК

23 мартыште Советский районысо Ышнур черкын настоятельже иерей Алексей Тарасов Шуймучаш ялын Юмын Аван «Йўын пытарыдыме Чаше» иконыжо лўмеш менган часамлаже воктене чаным святитлен.

Ыргыктен йogyшо кум памаш ушнымаште ты часамлам Шуймучаш ялын эргыже В.А. Булыгинын тыршымыж дене ыштыме. Чаманен каласыман: Валерий Андреевич специальный военный операцийыш шке кумылын каен, да Курск мландым утарыме годым геройла колен. Шке пошкудыштым порын шарнен, ял калык часамла воктенысе аркаш чаным веранден. Святитлыме деч вара кажне кумылан ег тудым пералтен ончен кертын.

Чан йўк мланде ден кавам уша, мландымбалысе ылыш пуламыр деч чоным ойырен, кавашке нöлталеш, тыге курымашлык ылыш улмо нерген ушештара. Тек чан йўк чўккыдын шергылтеш да калыкын ўшанжым пенгыдемда.

РАЙЫСЕ ОБИТЕЛЬЫМ УЖШО ДА ТУСО СЕМЫМ КОЛЫШТШО АЧА

Оптин Пустыньысе скитым вуйлатыше старец схиархимандрит Варсонофий икана шке духовный эргыже Василий Шустин дене пырля монастырьын шўгарлаштыже ончен коштын да кушто кўм тойымым умылтарен. Тунам старец ик ўрыктарыше ен нерген тыгай историйым каласкален:

– Теве ты шўгарыште Турко манын лўмдымў схимонах Николай (Абрулах) кана, шочмо лўмжў – Юсуф-Абдул-Оглы. Тиде айдемын пўрымашыже пеш неле, но мучашыже пиалан ўрыктарыше. Тудо турецкий войскан генералже лийын. Суксо-влак чиным налеш да капше Российыште, адакше монастырь шўгарлаште, канаш тўналеш манын шонен мо тудо?! Россий ваштареш кредалмышт годым турко сарзе-шамыч пленыш логалше руш салтак-влакым тўрлў семын чот индыренйт. Орландарыме христиан-шамычын пенгыдылыкыштым ужын, ты генерал чот ўрын. «Кузе нуно колымашым тыгай куан кумыл дене вашлийыт?» – улылен кертын огыл. Сандене христиан религий нерген сайынрак пален налаш тыршен, тудын чын улмыжлан ўшанен. Мусульман вера деч корангын, православный вераш куснаш шонымыжым шылтен огыл. Тидлан верч эн лишыл енге-влак тудым ужмышудымо лийыныт. Турко-шамыч онгысо да тупысо коваштыжым ырес семын пўчкын луктыныт, лулегыжым тодышт пытарымеш кыренйт. Ушым йомдарымекекыже, колен шонен, пий-шамычлан кочкаш кудалтенйт.

Христиан верам уло чонжо дене йўратен шындыше ты айдемым Юмо арален коден: ты верыш руш купеч-шамыч вучыдымын толын лектыныт, полышым пуэныт. Коклаштышт турко йылмым палыше азербайджан пўрѐен лийын, мо лийме нерген йодыштын. «Разбойник-шамыч толеныт, чыла поген налыныт да шкемым тыге кыренйт», – манын, чынжым каласен огыл. Купеч-шамыч тудым Российыш, Кавказыш, конденйт да ик ўдырамашлан эмлаш коденйт.

Ончыксо турко генерал палаш лийдымын вашталтын: ийготшо шуко лийын огыл гынат, пўгыргышў шонгыеныш савырнен, тояш энгертен коштын. Ёмбалныже – нужна вургем, а шўм-

чонжым духовный поянлык дене темен. Кавказ гыч Одессыш куснен. 1874 ий октябрьыште тусо карантинный черкыште православный священник тудым Николай лўм дене тынеш пуртен. Тылеч вара тудо Россий мучко странник семын святой верлашке коштын. Оптиныш 1891 ий 18 июлышто толын лектын. Тыште тудлан пеш келшен, сандене илаш кодын.

Икана чот черланен да монастырьысе эмлымверыш логалын. Рушла удам ойлен, а француз йылмым сайын пален. Сулыкшым касарен шуктыде ынже коло манын, мыйым ўжыныт. Мый тунам затворышто лийынам гынат, француз йылмым палышемлан кўра туддеке конденйт. Турко Николай мыланем шкеж нерген каласкален, но ылымыж годым чыла тайныжым почаш шўден огыл. Черле улмыж годымак монах лияш ўп пўчмў йўлам эртен да паремын. Пареммыж деч вара скитыште илен. Южгунам пырля прогулкыш коштынна. Икана ойла: «Батюшка, тый кызыт суксо-шамычын семыштым колат мо? Тудым колышташ тыгай кугу пиал». Мый тунам нимомат колын омыл, а тудо тидлан пеш ўрын.

Тыглай монах колымыж деч кум тылзе ончыч Пылпомышко нўлталме лийын. Тудо райысе обитель-шамычым ужын да тусо музыкым колыштын. Христослан ўшанымыж верч пеш кугу орлыкым чытен лекмыжлан тыгай наградым ылымыж годымак налын. Вара адак чот черланен да 1893 ий 18/31 августышто Господь деке 65 ияш куснен, но тудын марте схимонах лийын шуктен. Тудын капшым могай чот сусыртыл пытарымым обительысе иза-шольо-шамыч лишыч ужыныт да ўшанымаш верч святой мученик улмыжым раш улыленыт. Сандене скитыште улшо ты шўгарже деке пеш шукын коштыт.

Схимонах Николайын (Абрулахын) ылышысе ятыр тайныже колымыж деч вара почылтын. Райышке нўлталмаш кузе лийын, мом тушто ужын, тидын нерген француз йылмым сайын палыше Варсонофий ача возен коден. Оптин монастырьын историйыштыже тиде кызытат аралалтеш.

МАШАН КУГУ ПҮТЫЖӖ

Маша куд ияш веле гынат, мо тыгай Кугу ПүтӖ сайын пала. «Кугу ПүтӖ тыглай кече-влак деч чот ойыртемалтеш, тудо моло пүтӖ кокла гыч эн кужу да идалыклан ик гана Кугече пайрем деч ончыч – Утарыше Иисус Христосын ылыж кынелмыж деч ончыч – лиеш. Иисус Христосым яндар чон ден да яндар шонымаш дене вашлийман», – тыге аваже ойла.

Аважын мутшо гыч Маша чылажым умылен огеш шукто гынат, каласкалымыже тудлан пеш келша. Вет тыгодым аважын чурийже волгалт кая да моткоч мотор лиеш, пуйто аван көргыштыжӖ изи фонарик чүкталтеш да шкенжымат, йырже чыламат волгалтара. Фонарик волгалтарымым үдыр сайын шижеш: тудлан ты волгыдо деч шокшо толеш, чонжылан ласка лийын колта.

Машат тыгай фонарикым көргыштыжӖ чүктынеже, но кушто тудо шинча – огеш пале. Тидын нерген икана аваж деч йодын. «Фонарик йӱратымаш дене темше чонышто гына веран кертеш», – каласен аваже. Мо тыгай чон, Маша огеш пале, а йӱратымаш шотышто чыла раш: аваже тудым чот йӱрата. Ачажат йӱрата: Машам малаш пыштымыж деч ончыч святой-влакын илышышт нерген ойлымашым лудмыж годым тудынат чурийже волгалтеш да тиде волгыдо Машалан ласкалыкым конда – үдыр тыманмеш мален колта.

А эше Маша аважын ойлымыж гыч пала: Кугу ПүтӖ жапыште Юмо нерген шоныман, Тудлан кумалман, поро пашам шуырак ыштыман, уда койыш-шоктыш деч утлаш тыршыман. Христослан көра яндарешташ тыршет – тунам Кугечым вашлияш поснак куанле лиеш. Маша могай уда койышыжо улмым радамлаш пиже, шуко шонкалыш, содыки шонен муо: малаш вочмыж деч ончыч кудашие вургемжым ик тураш огеш опто. Аваже мыняр гана тудлан шижтарен ойлен, а үдыр эре эрлалан коден. Кызыт гына Маша шижеш: вет тудын кышкылт пытарыме вургемжым погымыж годым аважын чурийже шапалга, тугеже көргыштыжӖ фонарикше йӱрталтеш.

Эрлашын Маша шкенжым ӱкымленак вургемжым изи пүкенеш йытыран опыш. Аваже тидым ужын, куанен колтыш, чурийжат волгалте, үдыржым мокталтыш. Маша аважын фонарикше угыч чүкталтмылан чот йывыртыш: «Ынде кажне кечын тыге ышташ тўгалам».

Маша эше ик уда койышыжым кычал лукто: тудо, пошкудо Витям ужмекыже, кажне гана тудлан йылмым ончыктен. Аваже «Тыгай койыш үдырым ок сылнештаре» манын мыняр гана ойлен гынат, үдыр шкенжынымак ыштен. «А мо сылнештара?» – йодын икана Маша. «Порылык, шыргыжалмаш, вес еглан полшаш тыршымаш да тыматлылык үдырым сылнештарат», – вашештен аваже. Тиде гана, модаш лекмекыже, Маша Витялан йылмым ончыктымо олмеш, воктекеже лишеме да кидшым шыргыж шуалтыш: «Айда ролик конькизт дене кудалышташ тунемашет полшем». Витя ончыч пеш ӱрӱ, но вара, шкежат вашеш шыргыжалын, кидшым пуыш. Кас мучко пырля модыч, Маша нойымешкыже тудым вўден кошто.

Мӱнгыжӱ пуримеке, аваже үдыржым адак мокталтыш (тудо окна гыч ончен шоген улмаш): «Молодец, Маша! Мый вет паленам: тый садак уда койышет дене кучедалаш тўгалам да сенет. Ужат, могай виян улат!» Ойлымыж годым аван чурийже койын волгалтын, пуйто көргыштыжӱ ынде икте огыл, а икмыняр фонарик йўлен!

Кугу ПүтӖ жапыште Машамытын мӱнгыштышт телевизорым шуэн онченит, утлараке книгам лудыныт. Икте-весе коклаште шагал мутланеныт, пашашт да храмыш кайыме нерген гына ойленит. Кас еда ешге молитвам лудыныт, Машамат тунуктеныт. «Молитва – тиде Юмо дене чон почын мутланымаш, – умылтареныт ачаж ден аваже. – Туддене мемнан дене мутланыме семынак мутланаш, шке секрететым луктын ойлаш але иктаж-мом йодаш лиеш».

Изи үдырын секретше нимогай лийын огыл, а теке йодмашыже тудын уло: тек аваже нигунам ок черлане. Маша аважын эмлымверыште кийымыжым пеш сайын шарна, туддеч посна тунам тудлан чот йӱсӱ лийын. Сандене кажне кастене, малаш вочмекыже, онжым ыреслен, Юмо деч йодеш: «Господь, авай ден ачайым, кочай ден ковайым утаре да арален шого, тек нуно нигунам огыт черлане, а мый кумылыштым волташ огыл манын, чот тыршаш тўгалам». Тыгай молитва деч вара кажне гана Маша ласкан гына мален колта, Юмо нуным аралаш тўгалеш манын моткоч ўшана. Вет аваже манмыла, Юмо шинчалан койдымо гынат, чыла-чыла ужеш да чылалан полша.

Кугу ПүтӖ койын мучашлалтеш, вара Кугече пайрем толеш. Тудым вашлияш Маша тыршен ямдылалтеш. Ўшана: пайрем вашеш тудынат көргыштыжӱ изи фонарик чүкталт шукта, да Маша чыла йӱратыме енге-шамычым волгалтара, а нунын дене пырля Кугу пайрем кечын суртышкышт пурышо эн кугу унамат, Иисус Христосым!

Вера СЫТНИК,
А. Эманова марланген

Кузу Сенгымашлан – 80 ий!

АРАМ ВОШТЫЛЫНЫТ

Кузу сар годым пленыш логалше совет салтакын шарнымашыже.

– Gut! Gut! – немыч офицер утен каен воштылын, чот воштылмыж дене лекше шинчавүдшым жапын-жапын кидше дене ўштылын. Тынар чот воштылаш ситыше амалым ужын омылат, тудын веселитлымыже шыдештарен веле. Тунам мый допросыш кондымо пленный салтак лийынам, сандене веселитлыме нерген шоненат кертын омыл. Немыч воштыл ситарен, вара серьезный тўсым налын, кусарышыжым парняж дене лишкырак ўжын. Тудыжо мый дечем рушла йодын: «Тиде сарыште те сенгеда манын, чынак ўшанет мо?» «Да!» – пенгыдын вашештенам мый.

Койдарен шыргыж шогышо немыч адак ораде гай чот воштылаш тўналын. Кидше дене лупшкедыл, шке йылмыж дене ала-мом пеш ойлен.

– Тый армийыште, очини, клоун лийынат? – йодын тунам мый дечем кусарыше.

– Клоун лияш шоненат омыл, мый связист улам, – өпкелен пелештенам мыйже.

– Нормальный айдеме кызытсе жапыште тыге шонен ок керт. Руш армийыште салтакда шагал кодынат, ораде пöрт гыч погат мо ынде? – кусарыше ег мыланем офицерын мутшым ойла. – Фронтышто мо ышталтмым тый йöршын от пале мо?

– Тушто мемнан положений неле улмым сайын палем, но тиде нимомат ок вашталте! Садак сенена манын, ме чот ўшанена! А ўшанымаш – тиде сенгымашын негызше! Ме садак она чакне! – каласенам мый.

Немыч ден тудын кусарышыже тугак воштылыныт. Мыйын ойлымемлан ўшанен огытыл, да ўшанашыжат тоштын огытыл, вет

тиде мутланымаш 1942 ий кенгежым лийын. Фронтышто тунам положений могай улмым чыланат сайын паленыт. Тунам немыч-шамыч кўчык жапыште Украине гыч Сталинград марте шуыныт. Нуно шоненыт: сенгымаш чылт лишне, тудын деке шуаш изиш гына кодын.

– Сита, клоун! Тый чылт ораде улат! Мом ойлыметлан шкежат от ўшане вет? – каласен кусарыше.

– Ўшанем! Кузе ме француз-шамычым кырен колтенна, тендамат тугак сенена! – ойленам мый.

– Тудын чынжымак ушыжо каен. Руш армийыште паша пешак томам докан, сандене тыге ойлыштыт, – кидшым лупшен ойлен сыраш тўналше немыч. Вара тудо вучыдымын тыге манын:

– Руш салтак, тендан сенгымашлан тынар чот ўшанет гын, тыйым эрыкыш колтем. Но тый теве мо шотышто мутым пу: ты сарыште те сенгеда гын, мыйым кычал му!

– А кöм кычалашыже? – öрын йодынам, а шкеже тудын колтен кертмыжлан ўшанаш тоштын омыл.

– Эрих Хауэрым, – манын тудо.

Мый тудым кычалаш товатленам, да немыч мыйым тунам чынжымак колтен. Шкенан-шамыч деке пöртылмекем, тидын нерген каласкалаш тоштын омыл.

Фашист Германияым 1945 ийыште сенгымына деч вара саде немычым чынжымак кычалынам, но родо-тукумжым веле муынам. Нуно мыланем Эрих Хауэрын сарыште колымыж нерген каласеныт. Совет салтакын мутшо чыныш лекмым тудо ужын кертын огыл.

**«Нуно Родина верч кредалыныт»
группо гыч налме**

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

🕯️ – пища с растит. маслом
 🕯️ – пища без растительного масла
 🐟 – разрешение на рыбу
 🍖 – скоромная пища без мяса
 🍷 – разрешение на икру
 🍷 – разрешение на вино
 🍷 – воздержание от пищи
 🍷 – сплошные седмицы
 🍷 – постные дни
 🍷 – особое поминовение усопших

6 – Москон да уло Русьын Патриархше свт. Тихонын кечыже.

7 – Юмын Авалан Поро пұрымашан Уверым пуымо (Благовещений) кече.

8 – Архангел Гавриилын погынжо.

АПРЕЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

12 – Лазарьын ылыж кынелме шуматкече.

13 – Господь Иисус Христосын Иерусалим олаш Чапландаралт пұрымыжо.

14-19 – Иисус Христосын кугу орлыкым чытымыжым шарныме арня.

17 – Кугу Изарня. Господьын Шолып кас кочкишым эрта-рымжым шарныме да Святой Причастийыш ушнымо кече.

18 – Кугу Кугарня. Господь Иисус Христосын утарыше святой Орланымашыжым шарнен, пұтым пентгыдын кучымо кече. Москван

да уло Русьын патриархше святитель Иовын кечыже.

19 – Кугу Шуматкече.

20 – КУГЕЧЕ! ИИСУС ХРИСТОСЫН ВОЛГЫДЫН ЫЛЫЖ КЫНЕЛМЫЖЕ!

21-26 – Волгыдо Кугече арня.

22 – Юмын Аван Иверский иконыжын кечыже.

25 – Юмын Аван «Илышым пуышо памаш» («Живоносный источник») иконыжын кечыже.

27 – Изи Кугече. Апостол Фоман кечыже.

29 – Радинча. Колышо-влакым уштымаш.

СВЯТИТЕЛЬ ТИХОН ЗАДОНСКИЙЫН ХРИСТИАН ТУНЫКТЫМАШЫЖЕ-ВЛАК

Христианин, Юмо уло манын, эре шарне. Тудо тыйын пашатым веле огыл, чыла шонымашетым пала. Юмо деч тый нигушан шылын от керт. Уло илышетым да тазалыкетым Юмо арала, илышыштет мо сай уло – чылажат Тудын дечын.

Тыйым чаманымыжлан Юмылан шагат еда таум ыште, уло шўмет дене Тудым йорате, чыла шотыштат Тудым колышт, чыла пашаште полшаш сөрвале. Юмын полыш дене ыштыме паша сай лектышан да пайдале лиеш.

Мемнан Утарышынам да Господьнам мландымбаке Пылпомышысо Ачана колтен. Иисус Христослан ўшане да Евангелий гоч почылтшо Божественный туныктымашыжым шукто. Курымаш илышлан йорышō лияш да христианин лўмым арам нумалаш огыл манын, тынеш пұрымет годым пуымо сōрыметым шарне да шуктен иле.

Рушарнян да черке пайрем кечылаште храмыш кошт. Тушто кугу пагалымаш дене Юмо ончылно сукалте да Юмын пуымо чыла порылыкым

шарналте. Юмын кажне пōлекшылан уло чон дене таум ыште, Тудлан тауштыметым пентгыдемден, кўштымыж почеш илаш сōрō. Тыге илымым Юмо эн кугу надыр шотеш ужеш.

Элым вуйлатыше Государьым Юмын эрыкше почеш ойырымо властьлан шотло, Тудын кўштымыжым колышт. Духовный пастырь ден оза-шамычым, ача-авам, чыла шонгыенгым да шот дене илыше ег-шамычым пагале, пайдале пашалан туныктымаштым колышт да шукто.

Шкендын илыш умылымашетым сайын арале, тыгак пелашетым, шочшетым, уло ешетым Юмылан йорышō пашашке виктаре. Нуным осаллан туныкташ огыл манын, ончылнышт осалым ышташ веле огыл, уда шомакым пелешташат ит тошт. Тунам тыйын суртетым Юмо суапландара.

Ош тўняшке тый порым ышташ толынат, тидым эре шарне. Лишыл да поро ег-влакым веле огыл, осалжымат йорате, шке йоратымашет дене нуным лыпландарен, сай велыш вашталтен керт да поро егыш савыре.

Нигōн денат ит вурседал, ит шурго, иктажше тыйым обижатла гын, кертмет наре тидым чыте, йōн лийме годым тудлан порым ыште. Тыйын кўлешетлан Юмын пуымо вольыкымат чамане.

Чыла осал деч шкендым арале. Пашат дене веле огыл, йылмет денат яндар лий. Егын ниможымат ит шолышт, погенат ит нал, мом шке кидет дене ыштен налынат, тидым кучылтын, куанен иле. Пашам йорате, жапым яра эртарыме деч коран. Пашам йоратышым Юмо жапла, вет жапым яра эртарымаш осалыш шуктен кертеш, сандене Юмо тидым сулыклан шотла.

Нигунам ит шойышт, эре чыным ойло: ондалкалымаш – йордымō койыш, тудо дьяволлан веле келшен толеш. Аракам руштемеш ит йў. Йўын руштшо ег кеч-могай осалым ыштен кертеш, сандене тыгай ег Юмылан йырнык.

Тиде кўштымашым шуктен илаш тўналат гын, чыланат тыйым йораташ тўналыт, а чаманыше Юмо тиде илышыште веле огыл, колымет мōнгат тыйым Шкенжын святойжо-влак семын чапландара.

КУАНАН ЧИЯЛТЕНА

КУГЕЧЕ

Чеве ал Кугече!
 Уке сайрак кече
 Кугече деч моторрак,
 Кугече деч чеверрак.
 Ылыж кыненын,
 Колымашым сенен
 Иисус Христосна,
 Мемнам Утарышына!
 Пүртүс вашталтеш,
 Ырымваш волгалтеш.
 Кайыкат муралта,
 Айдема т йывырта.

Николай ЯКОВЛЕВ,
 «Пырче» Рушарня школ,
 Морко район, Арын

КУГЕЧЕ КЕЧЫН

Кугече кечын кайыкат мур вес семын,
 Кечат лектеш чүчкен да модын-йывыртен.
 Пүртүс луктеш ты пайремлан у семым,
 Чыла чонан куаныде ок керт.
 Чан йүк шарла кумда Россияна мучко
 Помыжалтарен кугужым, изимат.
 Ен-влакын кидыште кулич ден йошкар муно –
 Вашлийын, икте-весым саламлат.

Ушаныза мылам: Христос Ылыж кыненын!
 Ыйрваш чылажак тидым шижтара.
 Вашеш йонга: «Чынак ылыж кыненын!
 Мемнам чын корно дене Тудо нангая».
 Айдеме, поч чонетым тый Христослан,
 Лияш Тудын пелен – кугу пиал!
 Кугече кечын шүм-кылет темен куан ден –
 Идалык мучко тудым көргыштет кучал!

Лидия АЛПАЕВА

"ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал легке жап - 07.04.2025 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме. "Стринг" ИПФ ООО-што савыктыме. Адресше: 424007, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пӧлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пӧлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тӱн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев (иерей), Д.В. Смирнов, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тӱрлӧ лийын керттыт. Серыш-влак мӱнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
 КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**